

Forum PTPN wokół książki Przemysław Matusika *Historia Poznania*

6 października 2021 r. w Sali Posiedzeń odbyło się spotkanie z cyklu Forum PTPN. Tym razem dyskusja toczyła się wokół książki *Historia Poznania* autorstwa prof. Przemysław Matusika, wiceprezesa naszego Towarzystwa. Licznie zgromadzona publiczność wysłuchać mogła rozważań na temat czterotomowej publikacji, a także samego Poznania i jego dziejów.

Gośćmi i dyskutantami spotkania byli: Anna Gruszecka, dyrektorka Biblioteki Raczyńskich, prof. dr hab. Andrzej Chwalba z Instytutu Histo-

rii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz autor prof. Przemysław Matusik. Dyskusję prowadził prof. dr hab. Tomasz Jurek z Instytutu Historii PAN. Nie brakowało pozytywnych opinii o najnowszej publikacji, a do rozmowy włączyły się także osoby z publiczności, dzieląc się nieraz bardzo osobistymi przemyśleniami, do których skłoniła je *Historia Poznania*. Książkę, wciąż cieszącą się niesłabnącą popularnością, można było na spotkaniu zakupić, a po zakończeniu Forum zdobyć autograf autora.

fot. Alina Kucharska

Stanowisko Kolegium Rektorów Miasta Poznania z okazji 165. rocznicy Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Kolegium Rektorów Miasta Poznania 17 grudnia 2021 roku przyjęło stanowisko z okazji 165. rocznicy
Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Stanowisko Kolegium Rektorów Miasta Poznania z dnia 17 grudnia 2021 roku z okazji 165. rocznicy Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Z okazji zbliżającej się 165. rocznicy powstania jednego z najstarszych towarzystw naukowych w Polsce – Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk – Kolegium Rektorów Miasta Poznania zwraca się do środowiska akademickiego Wielkopolski z apelem o aktywne uczestnictwo w wydarzeniach rocznicowych i wsparcie dla Towarzystwa, prowadzącego nieprzerwanie działalność integrującą, interdyscyplinarną i patriotyczną.

W imieniu społeczności akademickiej KRMP wyraża satysfakcję z faktu, że mimo trudnej historii: nieprzychylności władz zaborczych, szykan i prześladowań ze strony niemieckich okupantów oraz ograniczenia wolności i autonomii w okresie PRL, Towarzystwo zachowało ciągłość w działaniach na rzecz polskiej nauki i rozwoju Wielkopolski.

Obdarzone zasłużonym prestiżem, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk stało się jednym z nielicznych miejsc spotkań i współpracy przedstawicieli różnych dziedzin i dyscyplin nauki. Dorobek naukowy i popularyzacyjny Towarzystwa jest znaczący i przyczynia się do, tego, że PTPN jest postrzegane jako część dziedzictwa narodowego i kulturowego. Radując się z Jubileuszu, KRMP życzy członkom i pracownikom Towarzystwa siły i determinacji w realizowaniu szlachetnej misji towarzyszącej tej organizacji od początku jej istnienia, a polegającej na „pielęgnowaniu nauki, literatury i sztuki”.

Prof. dr hab. Andrzej Tykarski
*Uniwersytet Medyczny im. Karola
Marcinkowskiego w Poznaniu*

Prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska
*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

Prof. dr hab. Maciej Żukowski
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Prof. dr hab. Teofil Jesionowski
Politechnika Poznańska

Prof. dr hab. Krzysztof Szoszkiewicz
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Prof. dr hab. Wojciech Hora
*Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny
Abakanowicz w Poznaniu*

Prof. AWF dr hab. Dariusz Wieliński
*Akademia Wychowania Fizycznego
im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu*

Prof. dr hab. Hanna Kostrzevska
*Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana
Paderewskiego w Poznaniu*

Prof. UEP dr hab. Filip Kaczmarek
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Prof. dr hab. Marek Świtoński
Polska Akademia Nauk, Oddział w Poznaniu

Dr Rafał Staszewski
Kolegium Kanclerzy Publicznych Szkół Wyższych m. Poznania

Działalność Prezydium Zarządu Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk

Po Nowym Roku, 5 stycznia 2022 r., odbyło się posiedzenie Prezydium Zarządu Towarzystwa, podczas którego omówiono przede wszystkim działania związane z uczczeniem 165. rocznicy pow-

stania Towarzystwa. Powołano Kapitułę reaktywowanej Nagrody Naukowej im. Augusta Cieszkowskiego w składzie zaproponowanym przez Wydziały PTPN: prof. Tomasz Jurek, prof. Andrzej

Kostrzewski, prof. Przemysław Mikołajczak, prof. Hubert Szramka i prof. Jarosław Jarzewicz. Wybrano także prof. Rafała Dobka na sekretarza kapituły Medalu *Bene Merentibus*.

X Dni Pracy Organicznej

11 października 2021 r. z okazji X Dni Pracy Organicznej, zorganizowanych przez Unię Wielkopolan, w Sali Posiedzeń miało miejsce spotkanie poświęcone Mielżyńskim. Tym razem bohaterów z Miłosławia, Iwna i Chobienic mogli poznać bliżej najmłodsi, uczniowie poznańskich szkół (Szkoła Podstawowa nr 75 i Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego). Przewodnikiem w tej opowieści był tym razem prezes PTPN prof. Filip Kaczmarek, który wygłosił wykład pt. *Koncepcja pracy organicznej jako idea dydaktyczna*. Wydarzeniu towarzyszyła wystawa książek pochodzących z księgozbiorów rodziny Mielżyńskich, które są przechowywane w zbiorach Biblioteki PTPN.

Drugim punktem programu spotkania 11 października 2021 r. było zwiedzanie gmachu Towarzystwa. Spacer przeprowadził dyrektor Biblioteki PTPN dr Norbert Delestowicz. Nasi goście mieli niepowtarzalną okazję zajrzeć m.in. do bibliotecznych magazynów i gabinetów pracowników Biblioteki.

Ponadto 14 października 2021 r. podczas Gali jubileuszowej X Dni Pracy Organicznej w 30-lecie Unii Wielkopolan w Sali Białej Bazaru, na zaproszenie organizatorów, prezes PTPN prof. Filip Kaczmarek przedstawił referat pt. *Kosmiczny wymiar pracy organicznej Mielżyńskich*. Cała Gala była transmitowana przez telewizję WTK.

Wykład prof. UEP dr. hab. Filipa Kaczmarka. Fot. Alina Kucharska

Zwiedzanie gmachu. Fot. Alina Kucharska

Wielkopolskie miasta i powiaty:

LESZNO

19 października 2021 r. odbyło się spotkanie z cyklu Wielkopolskie miasta i powiaty. Tym razem wydarzenie poświęcone było Lesznu. Licznie zebrana na Sali Posiedzeń publiczność (obecni byli m.in. zastępca prezydenta Leszna dr Piotr Jóźwiak, przewodniczący Rady Miejskiej Leszna Tomasz Małepczy, rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej dr Janusz Poła, prof. PWSZ, dyrektor Muzeum Okręgowego w Lesznie dr Kamila

Szymańska. Wśród gości znaleźli się także związani z Lesznom profesorem UAM: Stanisław Sierpowski i Wojciech Nawrocik) wysłuchała wykładu prof. dr. hab. Jacka Jadackiego pt. *Król Stanisław Leszczyński: intelekt kontra ideologia* i dr hab. Wandy Fijałkowskiej pt. *Tłumaczyć Leszczyńskiego: stoicyzm w barokowej szacie*.

Imprezę poświęconą królowi Leszczyńskiemu uświetnił występ Marcina Hermana, koncertmistrza,

skrzypka Filharmonii Poznańskiej, który wystąpił wraz z małżonką Elżbietą Skubiszewską-Herman. Wydarzeniu towarzyszyła też okolicznościowa wystawa skomponowana ze zbiorów Biblioteki PTPN. Zainteresowani Lesznom i jego dziejami mogli zakupić książki wydane przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. S. Grochowiaka i Muzeum Okręgowe w Lesznie.

Wszystkie zdjęcia do artykułu Alina Kucharska

Otwarcie spotkania przez Prezesa PTPN prof. UEP dr. hab. Filipa Kaczmarka

Prelekcja prof. Jacka Jadackiego

Wystąpienie przedstawiciela m. Leszna

Marcin Herman i Elżbieta Skubiszewska-Herman

Biblioteka Polsko-Syberyjska w przestrzeni dialogu

26 października 2021 r. odbyła się prezentacja projektu pod hasłem: „Co Polacy mogą opowiedzieć Rosjanom o wspólnej syberyjskiej historii? Biblioteka Polsko-Syberyjska”. W trakcie wydarzenia uczestnicy mogli dowiedzieć się więcej o realizowanym w PTPN od kwietnia do grudnia 2021 r. projekcie, który uzyskał dofinansowanie w kwocie 80 000 złotych z Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w ramach programu „Dyplomacja publiczna 2021”.

Realizacja działań objęła utworzenie strony internetowej, na

której prezentowane są zarówno informacje o historii powstania serii wydawniczej Biblioteka Polsko-Syberyjska, jak i najważniejszych postaciach, które przyczyniły się do stworzenia i rozwoju tego polsko-syberyjskiego przedsięwzięcia. Projekt skierowany jest w głównej mierze do odbiorcy rosyjskiego, choć oczywiście i inne zainteresowane osoby również mogą z niego korzystać.

W prezentacji 26 października 2021 r. wzięli udział: dr Tomasz Ambroziak (ekspert ds. historii w Instytucie Polskim w Moskwie),

dr Piotr Głuszkowski (Katedra Rusycystyki UW), Dariusz Klechowski (koordynator projektu, dyrektor Instytutu Polskiego w Moskwie w latach 2015–2019), prof. UAM dr hab. Zbigniew Kopeć (Instytut Filologii Polskiej UAM), a także dr Piotr Marciniak (ambasador w Mołdawii w latach 2000–2005 oraz dyplomata w Rosji w okresie 2008–2015, konsul generalny w Irkucku, radca-minister w Ambasadzie w Moskwie, konsul generalny w Sankt Petersburgu).

Prelegenci promocji projektu Biblioteka Polsko-Syberyjska w przestrzeni dialogu. Fot. Patrycja Krawczyk

Konferencja naukowa W 30. ROCZNICĘ PIERWSZYCH WOLNYCH WYBORÓW PARLAMENTARNYCH W POLSCE

27 października 2021 r. na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM odbyła się konferencja naukowa „W 30. rocznicę pierwszych wolnych wyborów parlamentarnych w Polsce”. Konferencja została zainicjowana i była współorganizowana przez prof. Filipa Kaczmarka, prezesa PTPN, który był posłem na Sejm I kadencji. Współorganizatorami konferencji były: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM oraz Ośrodek Badań i Edukacji Europejskiej.

Wśród zaproszonych gości byli posłowie I kadencji Sejmu: Hanna Suchocka (Premier RP w latach 1992–1993), Cezary Urbaniak, Marek Zieliński. W trakcie konferencji prócz referatów uczestnicy mieli okazję wysłuchać wspomnień zarówno premier Hanny Suchockiej, jak i innych bezpośrednich uczestników tamtych wydarzeń.

„Kiedy w Rzeczypospolitej lud, jako ciało, ma najwyższą władzę,
wówczas jest to demokracja”
Monteskiusz

prof. Andrzej Stelmach – dziekan Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM
dr hab. Rafał Reczek – dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu
prof. Filip Kaczmarek – prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
prof. Magdalena Musiał-Karg – prezes Ośrodka Badań i Edukacji Europejskiej

**zapraszają na konferencję naukową zorganizowaną
w 30. rocznicę pierwszych wolnych wyborów parlamentarnych w Polsce:**

- dr hab. Rafał Reczek, *Pierwszy krok w drodze do wolności. Wybory 4 czerwca 1989 r.*
- prof. Antoni Dudek, *Sytuacja społeczno-polityczna w Polsce w latach 1990–1991*
- prof. Krzysztof Urbaniak, *Ordynacja wyborcza z 1991 r. Geneza, założenia i praktyka ustrojowa*
- dr Anna Materska-Sosnowska, *Kształtowanie się systemu partyjnego po wyborach z 27 października 1991 r.*
- prof. Sławomir Patyra, *Mała Konstytucja z 17 października 1992 r. odejście od sejmowładztwa?*
- prof. Hanna Suchocka, *Relacje Sejm – Rada Ministrów w kadencji 1991–1993*
- prof. Filip Kaczmarek, *Sejm I kadencji a formowanie się nowej elity politycznej*
- prof. Paweł Stachowiak, *Pierwsza zaczyna, ostatnia kończy. Polska na tle innych państw bloku komunistycznego w drodze do wolnych wyborów w latach 1989–1991*
- prof. Zbigniew Czachór, *Czas przełomu. Pierwsze wolne wybory III RP a stowarzyszenie Polski ze Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi*

Konferencja odbędzie się 27 października 2021 r.
Na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM – aula w holu gmachu
ul. Uniwersytetu Poznańskiego 5 (Kampus Morasko)
Początek konferencji godz. 9.30
Wydarzenie odbywać się będzie w reżimie sanitarnym.

Patronat honorowy:

Partner:

Organizatorzy:

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ Oddział w Poznaniu

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

PTPN

Ośrodek Badań i Edukacji Europejskiej

Panel konferencji. Fot. Patrycja Krawczyk

Ogólnopolska konferencja naukowa

Spółki, fabryki, czytelnie... Areny pracy organicznej

23 listopada 2021 r. w murach PTPN odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Spółki, fabryki, czytelnie... Areny pracy organicznej”. Wydarzenie otworzył prezes PTPN prof. UEP dr hab. Filip Kaczmarek, następnie prowadzenie przejął prof. UAM dr hab. Andrzej Gulczyński. Łącznie wygłoszono dziewiętnaście referatów w ramach sześciu paneli tematycznych.

W trakcie konferencji zastanawiano się nad fenomenem miejsca, zarówno w kontekście abstrakcyjnym, jak i w formie realnej. Dyskutowano o sposobach, czasie i wielokrotności ich wykorzystania, a także o funkcjonowaniu współcześnie. Mieliśmy również okazję poznać przykłady wykorzystania miejsc, które w nieoczywisty sposób stają się ośrodkami kultywowania dziedzictwa i szerzenia kultury. Prelegenci oraz dyskutanci wielokrotnie poruszali kwestię pamięci i zachowania dziedzictwa kulturowego, a także szerzenia wiedzy o zabytkach kultury powiązanych z pracą organiczną.

Konferencja została dofinansowana przez Fundację Zakłady Kórnickie z projektu pt. Praca organiczna: osoby, miejsca, procesy. II edycja. Patronatu honorowego udzielili Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak i Prezydent Miasta Poznania Jacek Jaśkowiak.

Prof. UAM dr hab. Tadeusz Janicki. Fot. Alina Kucharska

Prof. UAM dr hab. Damian Szymczak. Fot. Klaudyna Kucharska

Skarby Biblioteki PTPN

24 listopada 2021 r. – po dłuższej przerwie stacjonarnie – odbyło się wydarzenie z cyklu Skarby Biblioteki PTPN. Tym razem spotkanie poświęcone zostało pamiętnikowi Władysława Szczurkiewicza, inżyniera, lokalnego urzędnika, komisarza wojskowego Legionów Polskich, mieszkańca niewielkiego Pilzna, miasteczka dziś leżącego w województwie podkarpackim. Pamiętnik ten, dzięki synowi Tadeuszowi Szczurkiewiczowi, profesorowi socjologii, trafił wraz ze spuścizną autora do Biblioteki PTPN. Odkryty po latach stał się powodem do nawiązania współpracy z Muzeum Regionalnym w Pilźnie i dr Marzeną Baum-Gruszowską, która pomogła w przygotowaniu publikacji. Na spotkaniu zebrani mogli wysłuchać wystąpienia nie tylko naszego gościa z Pilzna. Prelekcje przygotowali także prof. Damian Szymczak z UAM oraz Alina Kucharska i dyrektor Biblioteki PTPN dr Norbert Delestowicz, którzy opracowali zapiski komisarza. Na gości czekała jeszcze część artystyczna w wykonaniu Michała Heintze i Alicji Kosznik.

Utracona i odzyskana?

Poznański sposób na niepodległość 1939–1956

Pod koniec roku zakończyła się pierwsza część projektu, który jest współfinansowany przez Urząd Miasta Poznania, zatytułowanego „Działania PTPN na rzecz rozwoju kultury i dziedzictwa mieszkańców Poznania”. Do wygłoszenia wykładów zaprosiliśmy uznanych przedstawicieli nauki z Poznania i innych ośrodków naukowych. Każdemu spotkaniu towarzyszyła wystawa ze zbiorów Biblioteki PTPN.

W okresie od października do grudnia odbyły się następujące wykłady:

- dr Maciej Kościuszko (Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu), *Brzemie „wyzwolenia”. Armia Czerwona i radzieckie służby bezpieczeństwa w powojennej Wielkopolsce* – 7 października 2021 r.
- prof. UAM dr hab. Maciej Szymanowicz (Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM w Kaliszu), *Fotografia wobec ideologii. Poznańskie środowisko fotograficzne w dobie socrealizmu* – 21 października 2021 r.
- dr Paweł Cieliczko (Fundacja Kochania Poznania), *Uchylenie żelaznej kurtyny: Międzynarodowe Targi Poznańskie* – 4 listopada 2021 r.

- prof. UAM dr hab. Justyna Gulczyńska (Wydział Studiów Edukacyjnych UAM), *Szkolnictwo – znowu polskie* – 19 listopada 2021 r.
- prof. UAM dr hab. Tadeusz Janicki (Wydział Historii UAM), *Wielkopolska zaradność podczas okupacji* – 9 grudnia 2021 r.
- prof. dr hab. Bogusław Polak (Wydział Historii UAM), *Ludność cywilna w obronie Wielkopolski* – 16 grudnia 2021 r.

Prof. UAM dr hab. Justyna Gulczyńska. Fot. Patrycja Krawczyk

Dziedzictwo Wielkopolski

W 2021 r. realizowaliśmy kolejną edycję projektu pt. „Dziedzictwo Wielkopolski”. Mimo epidemicznych warunków udało się nam zrealizować kilka z zaplanowanych wykładów.

Wykłady zamiejscowe zostały zorganizowane dla mieszkańców Pleszewa i Leszna przy współpracy tamtejszych muzeów i instytucji miejskich w okresie od listopada 2021 r. do stycznia 2022 r. Dotychczas udało się przeprowadzić cztery prelekcje:

- 20 kwietnia 2021 r. dr Agnieszka Łuczak i mgr Tomasz Łuczak wygłosili wykład *Polityka III Rzeszy wobec polskiego dziedzictwa kulturowego* dla Stowarzyszenia Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. ks. Piotra Skargi w Szamotułach.
- 24 listopada 2021 r. odbył się wykład pt. *Dziedzictwo zapisane w mapach. Krajobraz topograficzny XIX-wiecznego miasta*, który wygłosił dr Dariusz Lorek w Muzeum Regionalnym w Pleszewie.

- 16 grudnia 2021 r. prof. Zbigniew Pilarczyk wygłosił wykład *Nowożytnie fortyfikacje w Wielkopolsce* w Muzeum Regionalnym w Pleszewie.
  - 17 stycznia 2022 r. miał miejsce wykład *Powstanie Wielkopolskie*, który wygłosił prof. Zbigniew Pilarczyk podczas uroczystej sesji Rady Miasta Leszna.
- Projekt jest współfinansowany przez Fundację Zakłady Kórnickie. Ze względu na sytuację epidemiczną część z zaplanowanych wykładów odbędzie się w późniejszym czasie.

Prof. UAM dr hab. Zbigniew Pilarczyk

XLII Seminarium Mediewistyczne im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej

W dniach 9–10 grudnia 2021 r. odbyło się w formie zdalnej XLII Seminarium Mediewistyczne im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej. Wzorem ubiegłego roku konferencja była symultanicznie tłumaczona na język francuski i polski oraz transmitowana na kontach Facebook Instytutu Historii Sztuki UAM i PTPN, gdzie nadal można obejrzeć zapis z transmisji obrad. W trakcie seminarium wygłoszono 24 referaty.

Do komitetu naukowego konferencji należeli: prof. Katarzyna Dybeł (Instytut Filologii Romańskiej UJ), prof. Joanna Gorecka-Kalita (Instytut Filologii Romańskiej UJ), prof. Jarosław Jarzewicz (Instytut Historii Sztuki UAM), prof. Jacek Kowalski (Instytut Histo-

rii Sztuki UAM), prof. Anna Loba (Instytut Filologii Romańskiej UAM), dr Tomasz Ratajczak (Instytut Historii Sztuki UAM), prof. Bernard Ribémont (Uniwersytet w Orleanie), dr František Záruba (Wydział Historyczny Akademii Nauk Republiki Czeskiej).

Konferencję wraz z PTPN współorganizowały: Instytut Historii Sztuki UAM, Instytut Filologii Polskiej UAM, Biblioteka Raczyńskich oraz Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu. Projekt XLI i XLII Seminarium Mediewistycznego im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej został sfinansowany z programu Ministra Edukacji i Nauki Doskonała Nauka – wsparcie konferencji naukowych oraz ze środków własnych współorganizatorów.

Gwary dziś

Konferencja naukowa zatytułowana „Aktualne problemy metodologiczne współczesnej dialektologii” została zorganizowana w siedzibie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w ramach realizacji zadania „Gwary dziś” dofinansowanego z programu Ministerstwa Edukacji i Nauki Doskonała Nauka – wsparcie konferencji naukowych, przy współpracy z Pracownią Dialektologiczną UAM. Obrady ze względu na bezpieczeństwo uczestników zostały przeprowadzone w formie zdalnej. W siedzibie Towarzystwa przebywali jedynie organizatorzy. W trakcie trzech dni (13–15 września 2021 r.) konferencji omówione i przedyskutowane zostały tezy zawarte w artykułach zgromadzonych w dwóch tomach publikacji konferencyjnej w ramach czasopisma „Gwary Dziś”, nr 12 (2020) oraz nr 14 (2021) – dostępne online (<http://gwary.ptpn.poznan.pl/pl/index-pl/>).

Wspieranie rozwoju czytelnictwa mieszkańców miasta Poznania

Od września do grudnia 2021 r. realizowano projekt, który zakładał promocję literatury i czytelnictwa wśród mieszkańców miasta Poznania poprzez bezpłatne udostępnianie księgozbioru Biblioteki PTPN, liczącego ponad 340 tysięcy woluminów. Ponadto przeprowadzono prace polegające na przygotowaniu opisów katalogowych i wprowadzeniu ich do systemu bibliotecznego Horizon. Kwestia ta dotyczyła nowości książkowych i czasopism. Dokonano także retrokonwersji starszych opisów katalogowych. Projekt był dofinansowany ze środków Urzędu Miasta Poznania.

Otrzymane granty

W ramach programu Społeczna odpowiedzialność nauki – wsparcie dla bibliotek naukowych dofinansowanie otrzymały dwa zadania, które będą realizowane w latach 2021–2023:

■ „Digitalizacja kolekcji rękopisów księdza Wincetego Kraińskiego” w kwocie 249 992,00 zł,

■ „Digitalizacja kolekcji Biblii, modlitewników i dzieł pokrewnych” w kwocie 240 635,00 zł.

W ramach programu Doskonała Nauka – wsparcie konferencji naukowych dofinansowanie przyznano konferencji:

■ „Nauka wobec wyzwań wynikających z pandemii” w kwocie 30 993,00 zł.

Natomiast w ramach programu Doskonała Nauka – wsparcie monografii naukowych dofinansowanie otrzymały dwie pozycje:

■ *Poznańska szkoła ekonomii rozwoju* w kwocie 15 450,00 zł,

■ *Edukacja i popularyzacja wiedzy o przeszłości w wielkopolskich muzeach historycznych (1945–1989)* w kwocie 17 770,00 zł.

W ramach programu Nauka dla Społeczeństwa wsparcie otrzymał projekt zatytułowany „165. rocznica Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i działania na rzecz rozwoju nauki i kultury” w kwocie 155 900,00 zł, który będzie realizowany w latach 2022–2023.

Wydziały i Komisje PTPN

27 września 2021 r. odbyło się zebranie administracyjno-naukowe Komisji Archeologicznej PTPN. W części naukowej wykład pt. *Święci, władcy i nie tylko na kaflach z Bierzwnika, woj. zachodniopomorskie* wygłosiła dr Magdalena Poklewska-Kozieł z Muzeum Archeologicznego w Poznaniu.

25 października 2021 r. miało miejsce spotkanie naukowe Komisji Historycznej PTPN, na którym prof. dr hab. Dariusz Dąbrowski (Wydział Historyczny Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) wygłosił wykład pt. *Źródłoznawstwo a sztuka. O interdyscyplinarności w badaniach ruskiego średniowiecza na przykładzie wiadomości Kroniki halicko-wołyńskiej (Kroniki Romanowiczów) o architekturze*.

28 października 2021 r. w ramach wspólnego posiedzenia Komisji Historii Sztuki PTPN oraz Stowarzyszenia Historyków Sztuki, oddział Poznański dr Andrzej Kuszelski wygłosił wykład pt. *Okoliczności rozpoczęcia budowy Kolegium Jezuickiego w Poznaniu*.

22 listopada 2021 r. odbyło się posiedzenie Wydziału II Historii i Nauk Społecznych PTPN. Wykład w ramach cyklu mistrzowskiego *In quattuor tempora anni* kolejny wykład pt. *Poznań pierwszych Piastów*

w świetle badań archeologicznych wygłosiła prof. dr hab. Hanna Kóčka-Krenz (Wydział Archeologii UAM).

7 grudnia 2021 r. w ramach posiedzenia Komisji Historycznej PTPN mieliśmy okazję wysłuchać wykładu pt. *Prasłowiańscy Antowie – nowa perspektywa*, który wygłosił prof. dr hab. Jan Prostko-Prostyński (Wydział Historii UAM).

14 grudnia 2021 r. odbyło się spotkanie naukowe Komisji Geograficzno-Geologicznej PTPN, na którym wykład pt. *Geostanowiska w Poznaniu jako wyraz dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego* wygłosili prof. dr hab. Zbigniew Zwoliński, prof. UAM dr hab. Iwona Hildebrandt-Radke, prof. UAM dr hab. Małgorzata Mazurek i prof. UAM dr hab. Mirosław Makohonienko.

20 grudnia 2021 r. Komisja Chemii Klinicznej PTPN zaprosiła na wykład zdalny pt. *Zjawisko rozdziału faz ciecz-ciecz w żywych komórkach i jego znaczenie w patogenezie nowotworów* wygłoszony przez mgr Martę Cykowiak.

10 stycznia 2022 r. Wydział II Historii i Nauk Społecznych zaprosił na zimowy wykład w ramach cyklu mistrzowskiego *In quattuor tempora anni* na zimowy wykład pt. *Dwory i pałace Wielkopolski w stylu narodowym*, który wygłosił prof. UAM dr hab. Jan Skuratowicz.

Z żałobnej karty

- 16 września zmarł **prof. dr hab. Stefan Żynda**, członek Komitetu Fizjograficznego od listopada 1961 r., Komisji Geograficzno-Geologicznej od 22 maja 1967 r., Wydziału III Matematyczno-Przyrodniczego od 8 stycznia 1981 r., wieloletni Sekretarz Komitetu Fizjograficznego.
- 23 września zmarł **dr Seweryn Toboła**, członek Komisji Historii i Filozofii Medycyny od 2 kwietnia 2001 r.
- 29 września zmarł **prof. dr hab. Stanisław Dolny**, członek Komisji Technologii Drewna od 24 kwietnia 1981 r., Wydziału V Nauk Technicznych od 29 maja 1989 r., Komisji Technologii Drewna od 19 listopada 1980 do 11 lutego 2009 r.
- 29 września zmarł **prof. dr hab. Konstanty Tukałło**, członek Komisji Medycyny Okołooperacyjnej od 26 grudnia 1999 r., Komisji Historii i Filozofii Medycyny od 2 kwietnia 2001 r.
- 14 października zmarł **prof. zw. dr hab. Antoni Smuszkiewicz**, członek Komisji Filologicznej od 22 kwietnia 1980 r., Wydziału I Filologiczno-Filozoficznego od 9 marca 1994 r., sekretarz Komisji Filologicznej w latach 1984–1987, zastępca przewodniczącego Wydziału I Filologiczno-Filozoficznego od 26 czerwca 1996 do 22 czerwca 2005 r., przewodniczący Wydziału I Filologiczno-Filozoficznego od 22 czerwca 2005 do 7 maja 2008 r.
- 16 października zmarł **dr inż. Zygmunt Witkowski**, członek Komisji Technologii Drewna od 28 listopada 1975 r.
- 18 października zmarł **prof. zw. dr hab. Czesław Błaszak**, członek Komisji Biologicznej od 16 maja 1975 r., Wydziału III Matematyczno-Przyrodniczego od 12 stycznia 2000 r.

- 27 października zmarł **dr inż. Ireneusz Grządziel-ski**, członek Komisji Elektrotechnicznej od 19 grudnia 1984 r.
- 28 października zmarł **prof. dr hab. inż. Janusz Walczak**, członek Komisji Budowy Maszyn od 12 lutego 1996 r.
- 3 listopada zmarł **prof. dr hab. Ryszard Żukiel**, członek Komisji Medycyny Doświadczalnej od 20 listopada 1998 r., wieloletni sekretarz Komisji Medycyny Doświadczalnej.
- 16 listopada zmarł **prof. dr hab. inż. Jacek Michalski**, członek Komisji Nauk Leśnych od 6 kwietnia 1965 r., Komisji Biologicznej od 7 maja 1975 r., Wydziału Nauk Rolniczych i Leśnych od 25 czerwca 1994 r., Sekretarz Wydziału VI Nauk Rolniczych i Leśnych od 1995 do 17 kwietnia 1997 r., wieloletni wiceprzewodniczący Komisji.
- 25 listopada zmarł **prof. dr hab. Michał Hasiuk**, członek Komisji Językoznawczej od 21 lutego 1969 r.
- 12 grudnia zmarł **dr hab. n. med. Andrzej Baszkowski**, członek Komisji Historii i Filozofii Medycyny od 1 grudnia 2003 r.
- 30 grudnia zmarł **prof. dr hab. n. med. Andrzej Nowakowski**, członek Wydziału IV Nauk Medycznych PTPN od 18 grudnia 2018 r.
- 25 stycznia zmarł **prof. dr hab. Stefan Paszyc**, członek Komisji Matematyczno-Przyrodniczej od 6 listopada 1964 r., Wydziału III Matematyczno-Przyrodniczego od 19 grudnia 1984 r.
- 1 lutego zmarł **prof. dr hab. Bogdan Walczak**, członek Komisji Językoznawczej PTPN od 6 kwietnia 1968 r., Wydziału I Filologiczno-Filozoficznego od 23 marca 1994 r., przewodniczący Komisji Językoznawczej od 5 czerwca 1996 do 22 czerwca 2005, wiceprezes od 3 czerwca 2005 do 29 czerwca 2011.

Sukcesy członków PTPN

22 września 2021 r. podczas posiedzenia Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego zdecydowano o nadaniu dwóch tytułów doktora honoris causa. Jednym z wyróżnionych jest członek PTPN **prof. Hubert Orłowski**. Prof. Maria Kłańska w recenzji dorobku prof. Huberta Orłowskiego napisała: „Wszystkie osiągnięcia naukowe i edytorskie Huberta Orłowskiego mają charakter w najwyższym stopniu oryginalny, często wręcz nowatorski [...]. Każda z jego monografii zapoczątkowała żywą dyskusję w zbiorowości naukowej, w wypadku prac niemieckojęzycznych także albo nawet w pierwszym rzędzie zagranicznej [...]. Cieszą się nie tylko rozgłosem, ale i wielkim uznaniem krytyki i czytelników”.

Prof. Hanna Suchocka 1 października 2021 roku otrzymała doktorat honoris causa Uniwersyte-

tu Mikołaja Kopernika. Promotorem był dziekan Wydziału Prawa prof. Zbigniew Witkowski, a dyplom wręczył JM Rektor prof. Andrzej Sokał.

Niezmierznie miło nam poinformować, że członek PTPN **prof. dr hab. n. med. Andrzej Grzybowski** podczas konferencji Amerykańskiej Akademii Okulistycznej, która odbyła się w dniach 12–15 listopada 2021 r. w Nowym Orleanie, otrzymał prestiżową nagrodę Founders' Award Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgii Refrakcyjnej (International Society of Refractive Surgery, ISRS). Prof. Grzybowski jest pierwszym Polakiem nagrodzonym przez Międzynarodowe Towarzystwo Chirurgii Refrakcyjnej.

Prof. Hanna Kócka-Krenz w listopadzie 2021 r. została pierwszym laureatem Medalu prof. Leszka Kajzera. Nagrodę wręczył prof. Marek Konopka z ICOMOS Polska.

9 grudnia 2021 r. **dr hab. Jakub Kępiński** z Wydziału Prawa i Administracji UAM otrzymał Nagrodę Ministra Rozwoju i Technologii. Naukowiec został doceniony za pracę habilitacyjną *Wpływ prawa Unii Europejskiej na polskie prawo zwalczania nieuczciwej konkurencji, ze szczególnym uwzględnieniem sprzedaży premiowanej* w konkursie na najlepszą pracę naukową na temat własności intelektualnej Urzędu Patentowego.

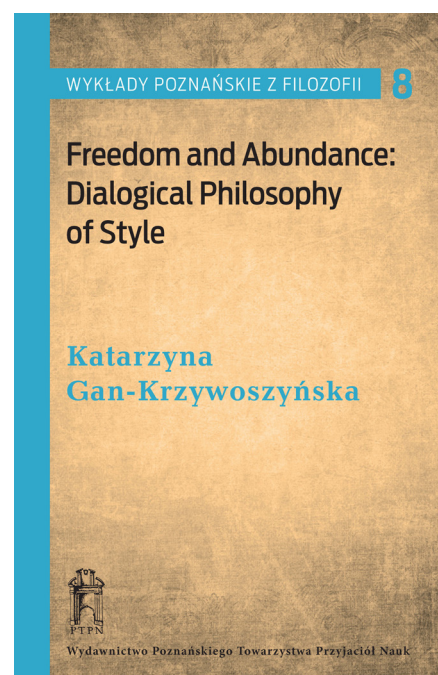
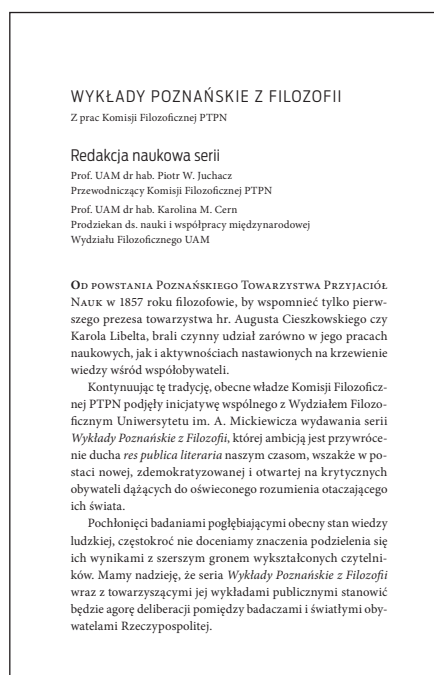
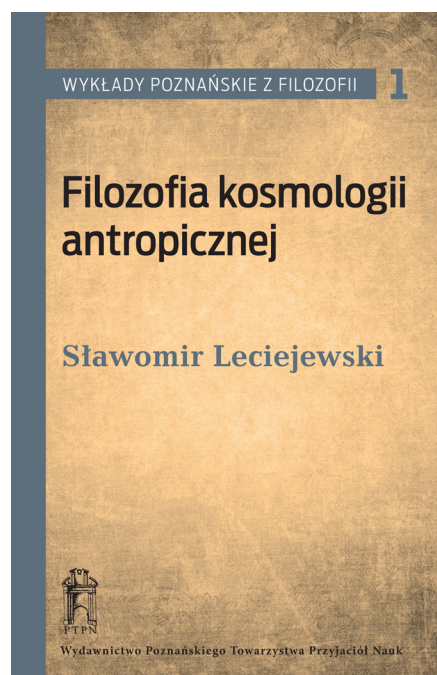
Prof. UAM dr hab. Rafał Witkowski, prorektor ds. współpracy międzynarodowej UAM, został laureatem nagrody „Gwiazda Zarządzania” w konkursie „Gwiazdy Umiejętności”. Nagrody przyznawane są w ramach programu Study in Poland prowadzonego wspólnie przez Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich i Perspektywy.

Nowa seria wydawnicza

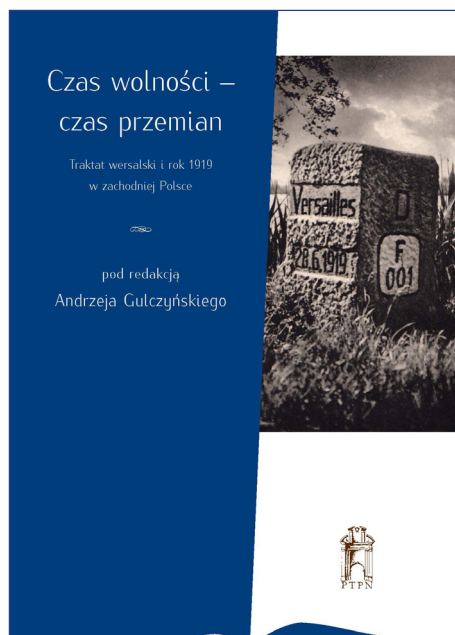
W 2021 roku PTPN wzbogaciło się o nową serię wydawniczą – Wykłady Poznańskie z Filozofii. Seria powstała jako wspólna inicjatywa Komisji Filozoficznej PTPN i Wydziału Filozoficznego UAM. „Ambicją serii jest przywrócenie ducha *res publica literaria* naszym

czasom, wszakże w postaci nowej, zdemokratyzowanej i otwartej na krytycznych obywateli dążących do oświeconego rozumienia otaczającego ich świata”. Za redakcję naukową serii odpowiadają **prof. Piotr W. Juchacz** (Wydział Filozoficzny UAM oraz przewodniczący

Komisji Filozoficznej PTPN) i **prof. Karolina M. Cern** (prodziekan ds. nauki i współpracy międzynarodowej Wydziału Filozoficznego UAM). W dziale *Nowości wydawnicze PTPN* niniejszego Biuletynu przedstawiono pięć z ośmiu przygotowanych w 2021 r. tomów serii.

NOWOŚCI WYDAWNICZE PTPN

Czas Wolności – czas przemian. Traktat wersalski i rok 1919 w zachodniej Polsce, red. Andrzej Gulczyński

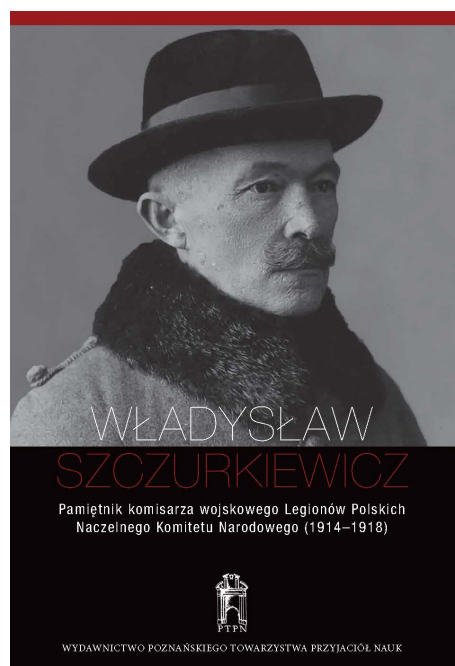
Finalnym elementem realizowanego przez Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk trzyletniego projektu *Poznański sposób na niepodległość* była konferencja naukowa „Czas przemian – czas wolności. Traktat wersalski i rok 1919 w zachodniej Polsce”. Celem konferencji było przedstawienie przez naukowców reprezentujących różne dyscypliny najnowszych wyników badań dotyczących Traktatu wersalskiego i jego znaczenia dla stworzenia ładu w Europie, a także odpowiedź na pytanie, jak wgląda Europa po upływie całego wieku. Upamiętniono ponadto w ten sposób setną rocznicę podpisania aktu, który pieczętował odrodzenie państwa polskiego i umożliwiał włączenie kolejnych terytoriów w jego skład.

Zasadnicza część problemów podjętych na konferencji została opracowana w formie artykułów i zamieszczona w niniejszej książce. Przedstawiają one podsumowanie badań nad istotnymi zagadnieniami rozstrzygniętymi w czasie konferencji pokojowej, ze szczególnym uwzględnieniem zachodniej Polski, ale w szerszym, zarówno terytorialnie, jak i czasowo, kontekście. Są to zatem artykuły ukazujące nowy ład w Europie i na świecie (system wersalsko-waszyngtoński), odrodzenie państwa polskiego i uznanie go za podmiot prawa międzynarodowego, stopniowe przejmowanie terytoriów wchodzących dotąd w skład Rzeszy, a także postawy różnych grup społecznych.

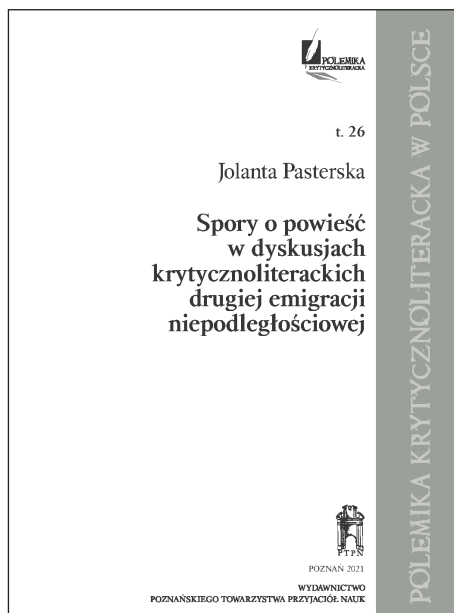
Krzysztof Fiołek, Młodopolski spór o Sienkiewicza. Kampania oskarżycielska „Głosu” i reakcje obrońców Litwosa, t. 22 serii Polemika Krytycznoliteracka w Polsce, red. Sylwia Panek

Książka przedstawia polemiczną kampanię postępowych publicystów warszawskich przeciwko Henrykowi Sienkiewiczowi, która rozegrała się w 1903 roku na łamach tygodnika „Głos”. Część antologii zawiera teksty oskarżycieli i obrońców Sienkiewicza, wystąpienia pryncypialne i patetyczne, ale też pamfletowe i paszkwilanckie.

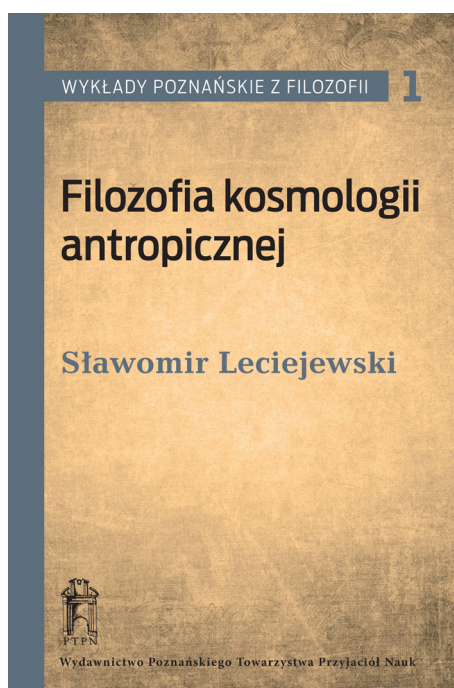
Władysław Szczurkiewicz, Pamiętnik komisarza wojskowego Legionów Polskich Naczelnego Komitetu Narodowego (1914–1918), wydali i opracowali Norbert Delestowicz, Alina Kucharska, współpraca Marzena Baum-Gruszowska

Autor wspomnień – Władysław Szczurkiewicz – należy do tej kategorii świadków historii, którzy znaleźli się pomiędzy „wielkimi macherami” danej epoki a zwykłymi „zjadaczami chleba”. Był przedstawicielem małomiasteczkowej inteligencji. Owe elity będącej na początku XX wieku siłą napędową narodowej aktywności Polaków w Galicji. Jego pamiętnik daje niezwykle interesującą perspektywę Wielkiej Wojny. Autor wspomnień z jednej strony dostrzegał kulisy wielkiej polityki, ocierał się o nią, miał na jej temat wyrobione zdanie, z drugiej strony był zaangażowany w sprawy małej ojczyzny – Ziemi Pilzneńskiej. Świat galicyjskiej prowincji, z jej mentalnością, relacjami i hierarchiami, znał na wylot. W pamiętniku, mimo że dokument ostateczną formę przybrał już po opisywanych wydarzeniach, czuć cały czas silne emocje, z którymi autor się nie kryje. Materiał zachowuje w sobie coś z diariusza, powstał zresztą na podstawie notatek i materiałów służbowych Szczurkiewicza, ale zarazem widać w nim już elementy wiedzy pozaźródłowej, znajomości późniejszych wydarzeń (z recenzji prof. Damiana Szymczaka).

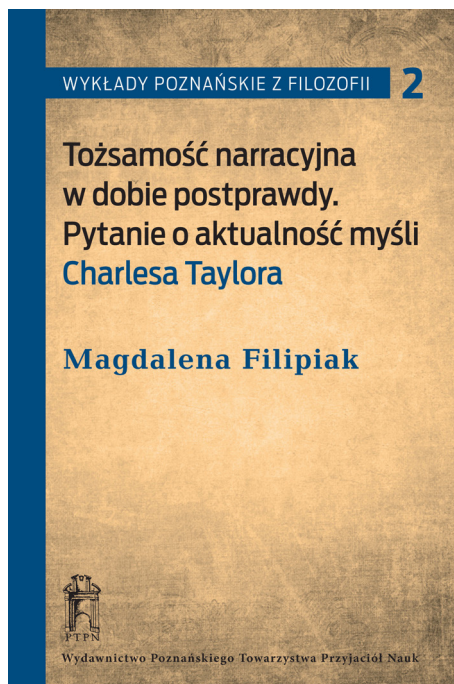
Jolanta Pasterska, *Spory o powieść w dyskusjach krytycznoliterackich drugiej emigracji niepodległościowej*, t. 26 serii Polemika Krytycznoliteracka w Polsce, red. Sylwia Panek

Przedstawiona w tomie polemika dotyczy sporów o powieść prowadzonych przez środowiska drugiej emigracji niepodległościowej. Dyskusja ta przebiegała na dwóch planach. Po pierwsze, toczyła się w kontekście literatury zaangażowania, wynikała bezpośrednio z projektu polskiej emigracji i z tym związanych jej rozmaitych uwikłań o charakterze ideowym i moralnym. Drugi obszar sporu miał charakter bardziej uniwersalny i dotyczył rozważań nad powieścią w ogóle, formą najbardziej pojemną, która zdolna byłaby unieść wyzwania powojennego świata. W tak obranej optyce przewijają się zarówno tęsknoty za polskim emigracyjnym arcydziełem („epopeją wygnania”), jak i polemiki wokół powieściowej formy. Przegląd stanowisk połączony z historycznoliterackim opisem rozpatrywany jest w trzech dominujących perspektywach: pokoleniowej, estetycznej i światopoglądowej.

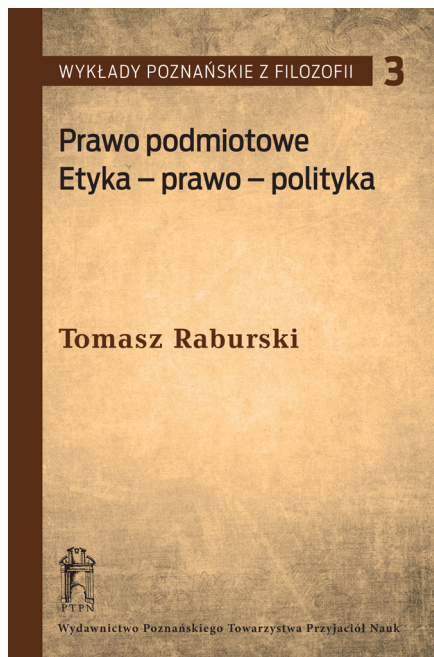
Sławomir Leciejewski, *Filozofia kosmologii antropicznej*, t. 1 serii Wykłady Poznańskie z Filozofii, red. Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

W drugiej połowie XX wieku badania z zakresu kosmologii naukowej zaczęto odnosić do faktu istnienia białkowych form życia na jednej z planet. Relacje zachodzące między strukturą, rozwojem i pochodzeniem Wszechświata a możliwością zaistnienia i trwania życia zaczęto ujmować w różne wersje zasad antropicznych. Wszechświat zaś, w którym możliwe było powstanie oraz ewolucja białkowych form życia, nazywano Wszechświatem antropicznym. Tym samym dotychczasowe trójczłonowe pole badawcze kosmologii (struktura, rozwój i pochodzenie Wszechświata) zostało uzupełnione o człon czwarty – pochodzenie życia we Wszechświecie. Innymi słowy kosmologia antropiczna próbowałaby nie tylko rekonstruować i opisywać strukturę, rozwój i pochodzenie Wszechświata, ale także mówiłaby o pochodzeniu i możliwości ewolucji życia we Wszechświecie (fragm. streszczenia).

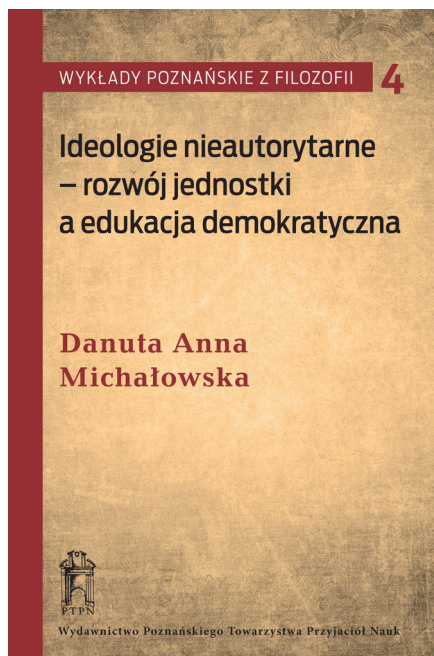
Magdalena Filipiak, *Tożsamość narracyjna w dobie postprawdy. Pytanie o aktualność myśli Charlesa Taylora*, t. 2 serii Wykłady Poznańskie z Filozofii, red. Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

Obecnie dużą popularnością cieszy się termin „postprawda” dla określenia stosunku do faktów w dyskursie publicznym. Termin ten oznacza, że w kształtowaniu opinii publicznej donioślejszą rolę odgrywają argumenty odwołujące się do emocji i przekonań, niż argumenty opierające się na faktach. Książka ta jest próbą odpowiedzi na pytanie, czy sformułowana przez Charlesa Taylora pod koniec lat 80. XX wieku koncepcja tożsamości narracyjnej jest nadal aktualna, jeśli uwzględnimy znaczenie postprawdziwej prawdy w projektowaniu podmiotowości nowoczesnej. W ujęciu Taylora tożsamość narracyjna to orientacja w przestrzeni aksjologicznej, a człowiek dzięki narracji i artykulacji określa swoją postawę wobec innych oraz uzyskuje świadomość własnej mapy aksjologicznej. Źródłem wiedzy na temat podmiotowych „ram pojęciowych” jest konwersacja w medium języka, zatem niezbędnym aspektem kształtowania tożsamości jest określona wizja prawdziwości czy akceptowalności znaczeń. Taylor postuluje ekspresywnistyczną koncepcję znaczenia, według której znaczenie w przestrzeni publicznej jest efektem konwersacji polegającej na ujawnianiu podmiotowych ekspresji, przekonań, uczuć, sentymentów, opinii (fragm. streszczenia).

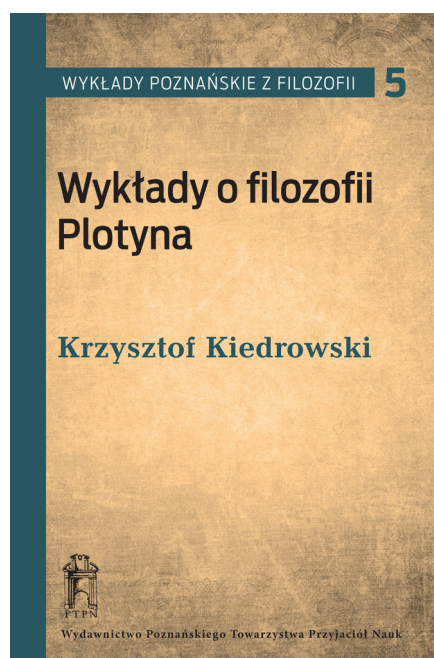
Tomasz Raburski, *Prawo podmiotowe. Etyka – prawo – polityka*, t. 3 serii Wykłady Poznańskie z Filozofii, red. Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

Praca poświęcona jest analizie pojęcia prawa podmiotowego rozpatrywanego na trzech polach: prawnym, moralnym i politycznym. Celem pracy jest połączenie rozważań prowadzonych w ramach odrębnych dyscyplin oraz zwrócenie uwagi na często popełniane błędy czy uproszczenia. Część wstępna poświęcona jest analizom językowym (w szczególności relacji z angielskim słowem *right*) oraz wstępnej charakterystyce prawa podmiotowego, jego budowie i różnorodności form, jakie przyjmuje. W rozdziale pierwszym przedstawiono tematykę etyczną, wskazując, czym jest etyka praw podmiotowych, co różni ją od innych rodzajów etyk i jaką rolę pełnią prawa we współczesnych dyskusjach etycznych. [...] Rozdział drugi poświęcony jest aspektom prawnym. Opisano w nim pojęcie refleksów prawa przedmiotowego, zreferowano dyskusję dotyczącą sposobów rozwiązywania konfliktów praw, a także omówiono różnice między regulacjami opartymi na prawach podmiotowych oraz na dobrostanie [...]. Rozdział trzeci opisuje politykę praw podmiotowych (fragm. streszczenia).

Danuta Anna Michałowska, *Ideologie nieautorytarne – rozwój jednostki a edukacja demokratyczna*, t. 4 serii Wykłady Poznańskie z Filozofii, red. Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

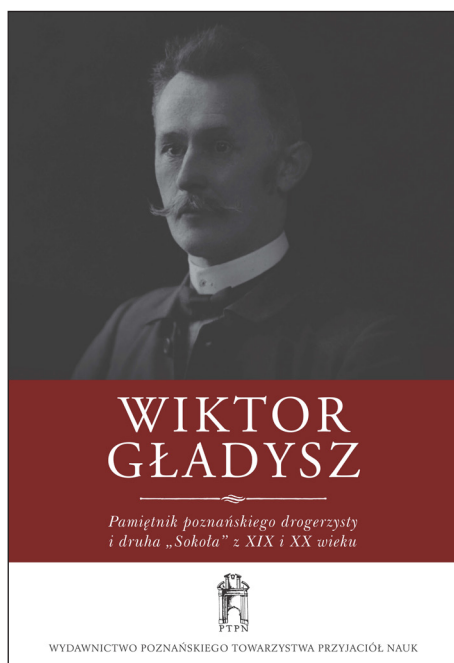
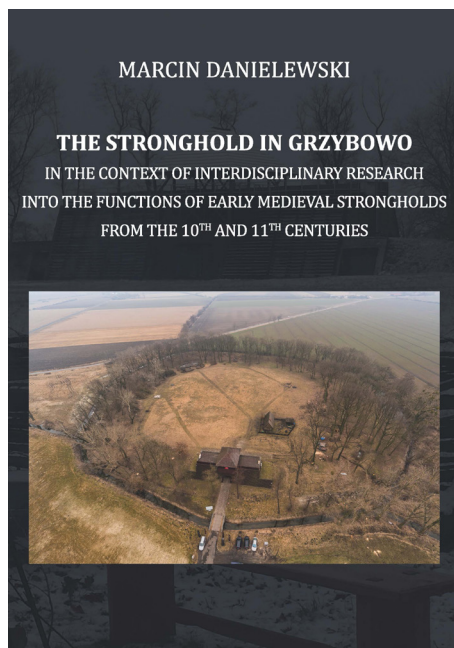
Wybrane zagadnienia z filozofii edukacji dotyczą ideologii edukacji, zwłaszcza tych nieautorytarnych wskazanych przez Rolanda Meighana, koncepcji edukacji skoncentrowanej na osobie i edukacji dla demokracji. Celem analiz jest próba określenia modelu edukacji dla twórczego rozwoju młodego człowieka, z poszanowaniem jego autonomii oraz równolegle dla budowania demokratycznego społeczeństwa już na etapie uczniowskich wspólnot. Ideologia autonomicznego uczenia się, pojęcie autonomii, zasady autoregulacji w procesie uczenia się, specyficzne role nauczyciela i ucznia, a także styl pracy, strategie pozyskiwania wiedzy i umiejętności omawiane są w kontekście problemu realizacji celów edukacji demokratycznej. Analizowany jest problem wolności jednostki i jej autonomii w edukacji, a na przykładzie angielskiej szkoły niezależnej opisane są cechy procesu edukacji wskazujące na realizację większości założeń ideologii nieautorytarnej oraz na elastyczne podejście do nauczania (fragm. streszczenia).

Krzysztof Kiedrowski, *Wykłady o filozofii Plotyna*, t. 5 serii Wykłady Poznańskie z Filozofii, red. Piotr W. Juchacz i Karolina M. Cern

Książka niniejsza stanowi krótkie wprowadzenie do filozofii Plotyna i obejmuje pięć wykładów oraz aneks, w którym naszkicowana jest biografia Plotyna. Wykłady mają na celu syntetyczną, a zarazem analityczną rekonstrukcję głównych idei systemu plotyńskiego wspartą na odpowiednich cytatach pochodzących z Ennead.

Wykład I (Uniwersum plotyńskie) zawiera ustalenia terminologiczne oraz przedstawienie struktury gradualistycznego uniwersum plotyńskiego. [...] W wykładzie II (Jedno) zarysowany został historyczny kontekst ideowy będący punktem odniesienia dla filozofii Plotyna [...]. Wykład III (Umysł) obejmuje omówienie dwóch zagadnień: emanacji Umysłu z Jedna oraz natury Umysłu. [...] Wykład IV (Dusza świata) zawiera przedstawienie koncepcji pochodzenia II Hipostazy (Duszy) z Umysłu, jej własności metafizycznych oraz omówienie wytworu Duszy – świata, natomiast w wykładzie V (Dusza poszczególna) omówione zostało zagadnienie wielości Duszy oraz wyjątkowego statusu ludzkiej duszy poszczególniej (fragm. streszczenia).

Marcin Danielewski, *The stronghold in Grzybowo in the context of interdisciplinary research into the functions of early medieval strongholds from the 10th and 11th centuries*

Książka dotyczy problemu funkcji, jakie mógł pełnić gród w Grzybowie w strukturach władztwa pierwszych Piastów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na polityczną, militarną i gospodarczą jego rolę. Podstawą do rekonstrukcji pozycji tego grodu w X i XI wieku są interpretacje wyników badań wykopaliskowych na terenie grodu i jego bezpośredniego zaplecza osadniczego oraz wnioski wynikające z dostępnych źródeł pisanych, stanowiących materiały porównawcze – wobec braku w nich informacji o Grzybowie. W świetle analizowanych materiałów okazało się, że grzybowski ośrodek grodowy, zajmujący powierzchnię ponad 4,4 ha, broniony potężnym wałem i ciekim wodnym, stanowił lokalne centrum osadnicze. Stan rozpoznania tego grodu pozwala sądzić, iż należał on do kluczowych struktur tego rodzaju w Wielkopolsce, był ideowym centrum Piastów. Wskazuje na to socjotopografia miejsca, w tym sama powierzchnia grodu, jego potężne obwarowania, wydzielona część o funkcjach elitarnych i ślady stacjonowania drużyny książęcej. W świetle badanych materiałów źródłowych wydaje się, że gród w Grzybowie mógł należeć do głównych ośrodków piastowskich w X i w pierwszej połowie XI wieku, zarządzanych przez członków dynastii, podobnie jak to miało miejsce u Rurykowiczów na Rusi i Przemyślidów w Czechach. Grody takie należałoby sytuować między ośrodkami centralnymi a miejscami o znaczeniu lokalnym.

Wiktor Gładysz, *Pamiętnik poznańskiego drogerzysty i druha „Sokoła” z XIX i XX wieku*, wydali i opracowali Norbert Delestowicz i Ewa Filipowska

Pamiętnik Wiktora Gładysza jest dziełem ważnym, znacząco uzupełniającym źródła do historii Wielkopolski i Poznania XIX i XX wieku. Wspomnienia obejmują niemal stulecie, od lat siedemdziesiątych XIX wieku po koniec II wojny światowej. To niezwykle istotny czas w historii Wielkopolski, obejmujący okres rządów pruskich, I wojny światowej, powstania wielkopolskiego, niepodległej Rzeczypospolitej i koszmaru lat 1939–1945. Gładysz jest bystrym świadkiem i obserwatorem zachodzących przez osiemdziesiąt pięć lat jego życia zmian, nie tylko politycznych, ale i społecznych czy obyczajowych. Co istotne, wspomnienia spisane są pięknym, barwnym językiem, w który Autor wplata niekiedy wyrażenia gwarowe, dodające niewątpliwie uroku całości (z recenzji prof. Rafała Dobka).

Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu, cz. VI, z. 1 (Wschowa – Zajezierny Młyn), oprac. Michał Bartoszek, Paweł Dembiński, Tomasz Jurek, Adam Kozak Najnowszy zeszyt Słownika historyczno-geograficznego województwa poznańskiego w średniowieczu zawiera 44 hasła ukazujące późnośredniowieczne i wczesnonowożytne dzieje między innymi takich miejscowości, jak Wschowa, Wścieklice, Wyciążkowo, Wycisłowo, Wygnańczyce, Wymykowo, Wyrzeka, Wyskoć, Wysoczka, Wyszano, Wyszyń, Wytomyśl, Zaborowo, Zadory, Zagórze czy Zajączkowo. Zgodnie z założeniami serii historia poszczególnych wsi i miast prezentowana jest w Słowniku przez pryzmat uporządkowanych tematycznie polskojęzycznych streszczeń źródeł historycznych (dokumentów, akt sądów, rejestrów podatkowych). Sprawia to, że wydawnictwo może być fascynującą lekturą, pełną frapujących szczegółów, nie tylko dla specjalistów, ale i dla miłośników historii lokalnej.

PATRONAT HONOROWY

PARTNERZY

PATRONAT MEDIALNY

POZnań*
Patronat Honorowy
Prezydenta Miasta Poznania

 **MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
WIELKOPÓLSKIEGO
MAREK WOŹNIAK**

Enea
Operator

AQUANET
LABORATORIUM
- 16 -

75 LAT
**FILHARMONIA
POZNAŃSKA**
im. Tadeusza Szymanowskiego

Radio
Poznań

ŻYCIE
CZESNIE
POZNAŃ

EMAUS
dobry radio

TVP3
POZNAŃ

mc
radio 102.7 FM

iks

**kultura
poznań.pl**

GŁOS
POZNAŃ